

อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์

นางสาว จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาควิชาสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-579-737-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

018023 114518946

OCCUPATIONAL ROLES OF WOMEN IN TELEVISION DRAMA

Miss Jarin Lertjeraprasert

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Mass Communication
Graduate School
Chulalongkorn University

1992

ISBN 974-579-737-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์

โดย

นางสาวจรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ

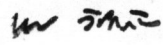
ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

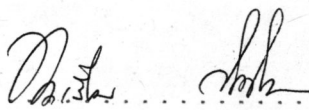
อาจารย์ที่ปรึกษา

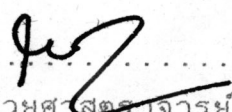
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ

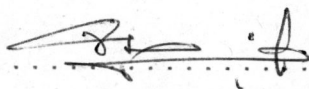
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

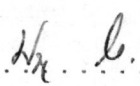
 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัชวรินทร์ กิติวัฒน์)

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัณฑิตา ธนสถิตย์)

จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ : อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์ (OCCUPATIONAL ROLES OF WOMEN IN TELEVISION DRAMA) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, ๑๘๘ หน้า ISBN 974-579-737-5

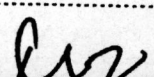
ในการศึกษา "อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์" นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบประเภทอาชีพ การนำเสนอ และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและลักษณะการนำเสนอ โดยกลุ่ม ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศช่วงหลังข่าว ๒๐.๐๐ น. ทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๓, ๕ และ ๗ ในช่วงเดือน มกราคม - เมษายน ๒๕๓๒ จำนวน ๑๐ เรื่อง ได้แก่ รัตนาวดี มนต์รักอสูร เขยบ้านนอก ทิวหาความ สองเรา ข้อปาริชาติ จำเลยรัก เคหาสน์สีแดง สายลับสองหน้า และ แวมมยุรา ในการเก็บข้อมูล จะใช้วิธียึดเทปโทรทัศน์ทุกตอน

ผลการศึกษาสรุปได้ว่า อาชีพของตัวละครหญิงในละครโทรทัศน์ ส่วนใหญ่เป็นอาชีพบริการ ซึ่ง ได้แก่ อาชีพแม่บ้าน คนรับใช้ เลขาธุการ นักประชาสัมพันธ์โรงแรม แม้จะมีตัวละครหญิงประกอบอาชีพ ระดับบริหารในตำแหน่งผู้จัดการบริษัทและกรรมการผู้จัดการโรงแรม แต่ก็ยังเป็นตัวละครหญิงบทบาทสมทบ ที่ไม่มีความสำคัญกับโครงเรื่อง นอกจากนี้ยังถูกนำเสนอในลักษณะที่ไม่น่าปรารถนา คือ เป็นหญิงเจ้า- อารมณ์ จุกจิกจู้จี้ เมื่อเปรียบเทียบกับตัวละครชาย ไม่ว่าจะเป็นบทบาทหลักหรือบทบาทสมทบ ล้วนมี อาชีพที่มีเกียรติภูมิสูง ได้แก่ อาชีพแพทย์ เจ้าของเหมือง เจ้าของไร่ ข้าราชการระดับสูง ฯลฯ อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์ จึงมีประเภทอาชีพที่จำกัด (limited) และตายตัว (stereotyped)

ในด้านการนำเสนอ อาชีพของตัวละครหญิงถูกนำเสนอในลักษณะที่เป็นเพียงองค์ประกอบเล็ก ๆ น้อย ๆ ของตัวละคร สถานภาพการแต่งงานหรือเป็นโสดของตัวละครหญิงสำคัญกว่าการมีอาชีพ เพราะ กิจกรรมของตัวละครทั้งหญิงและชาย คือ กิจกรรมเรื่องความรักและการแต่งงาน ดังนั้นตัวละครหญิงที่ได้ แต่งงาน จึงถือว่าเป็นตัวละครที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ส่วนการนำเสนอสถานี่ทำงาน จากที่ปรากฏ จะมีลักษณะเป็นฉากตัวแทน (represented) มากกว่าเป็นฉากเหมือนจริง (presented)

ระบบธุรกิจเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในการกำหนดประเภทอาชีพและ ลักษณะการนำเสนออาชีพ ของสตรีในละครโทรทัศน์ กล่าวคือ หัวหน้าฝ่ายรายการ/ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ นักจัดรายการละคร และ ผู้อุปถัมภ์รายการ ต่างทำงานบนพื้นฐานของเรตติ้ง หลังทางการตลาดจึงเป็นตัวกำหนดแนว เรื่องของ ละคร ซึ่งปรากฏว่าละครแนวชีวิตรักเป็นที่นิยมของตลาด

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา ๒๕๓๔

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

JARIN LERTJERAPRASERT : OCCUPATIONAL ROLES OF WOMEN IN TELEVISION
 DRAMA. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. KANJANA KAEWTHEP, PH.D.
 189 PP. ISBN 974-579-737-5

The objectives of this research are to examine the occupations of the leading female characters, to examine the portrayal of the occupational roles, and to examine whether the marketing force is the factor affecting the occupations and the portrayal of the occupational roles. The sampling is 10 prime time television dramas aired on channel 3, 5 and 7 from January to April 1989. Every episode of drama is videotaped.

The findings are the occupations of women in television drama are mostly service jobs, such as housewife, maid, secretary, etc. Though there are female characters occupying the position of power, the characters are only supporting roles with no importance to the plot.

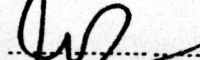
Comparing with the male characters, all male characters occupy high prestigious positions, such as doctor, corporate executive, senior government official, etc. Therefore, the occupations of female characters are limited and stereotyped.

As for the portrayal, the occupational roles of both male and female characters are portrayed as trivial. The workplace is portrayed as represented setting rather than presented one. The marital status of female characters is far more important as their goal of life is to get married. Therefore, the successful female character is the one who can get married in the happy end of drama.

The marketing force is one of the factors affecting the occupations and the portrayal of the occupational roles as rating is the working concept of the television broadcast company executive, drama producer, and sponsor to draw as many viewers as possible. The marketing force, therefore, has become one of the factors determining the theme of drama. Consequently, the romantic love theme is the mainstream of television drama.

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน
 สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน
 ปีการศึกษา ๒๕๓๔

ลายมือชื่อผู้พิมพ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กาญจนา แก้วเทพ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคาคี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันศคา กัลย์จาฤก กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ได้รับความกรุณาและความร่วมมือจากนางสมสุข กัลย์จาฤก ผู้บริหารคณะละคร "กันคนา" นางสุภาณี เศษามุรณานนท์ ผู้จัดการวางแผนสื่อ บริษัท โอทิลวีแอนด์เมเธอร์ จากัด และนางสิริพร ประพันธ์พันธุ์ ผู้จัดการวางแผนสื่อ บริษัท ฮากูโฮโด (กรุงเทพ) จากัด ทั้ง 3 ท่าน ได้ให้ข้อมูลและรายละเอียดต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างมาก ความกรุณาที่ผู้วิจัยได้รับนี้จะอยู่ในความทรงจำตลอดไป

จรินทร์ เลิศจิระประเสริฐ

พฤศจิกายน 2534

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
- ปัญหาที่วิจัย	6
- ขอบเขตการวิจัย	7
- นิยามศัพท์	7
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
- แนวคิด เรื่องการสร้างภาพความเป็นจริง	10
- การวิเคราะห์เนื้อหาแบบโครงสร้างนิยม	15
- แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพสตรีในเชิง เศรษฐศาสตร์ การเมืองและวัฒนธรรม	17
- ความเป็นมาและประเภทของละครโทรทัศน์ไทย	20
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	23
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	34
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	34
- การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
- วิธีการศึกษา	36
- หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์.....	39
- เนื้อเรื่องย่อ.....	39
- สมมุติฐานที่ 1 การวิเคราะห์ประเภทอาชีพของสตรีที่ นำเสนอในละครโทรทัศน์.....	65
สิ่งที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญ.....	82
สิ่งที่ถูกที่ควรสำหรับการเป็น "ผู้หญิงที่ดี" /.....	82
สื่อมวลชนบอกว่าอะไรสัมพันธ์กับอะไร.....	109
- สมมุติฐานที่ 2 การวิเคราะห์วิถีการนำเสนออาชีพ ของสตรีในละครโทรทัศน์.....	115
คุณค่าที่สื่อมวลชนเสนอ.....	115
- สมมุติฐานที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การนำเสนออาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์.....	142
สภาวะการแข่งขันผลิตรายการละครของ สถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ.....	142
เกณฑ์การเลือกบทประพันธ์มาทำละครของหัวหน้า ฝ่ายรายการ/ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์.....	147
เกณฑ์การเลือกบทประพันธ์มาทำละครของ นักจัดรายการละคร.....	152
เกณฑ์ในการซื้อเวลาโฆษณาสินค้าของ ผู้อุปถัมภ์รายการ.....	160
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	167
บรรณานุกรม.....	173
ภาคผนวก.....	181
ประวัติผู้เขียน.....	189

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 การจกอาชีพที่แสดงออกถึงอำนาจในการบังคับบัญชา...	68
ตารางที่ 2 ประชากรผู้มีงานทำจำแนกตามอุตสาหกรรม.....	76
ตารางที่ 3 อาชีพของตัวละครหญิงบทบาทหลักและบทบาทสมทบ...	182
ตารางที่ 4 อาชีพของตัวละครชายบทบาทหลักและบทบาทสมทบ...	183